

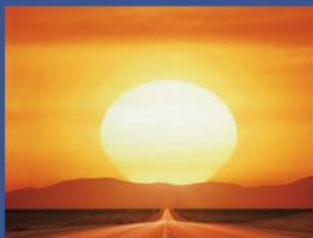
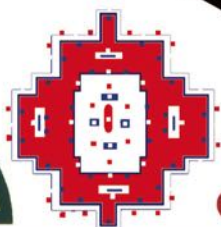

د پوهنې وزارت

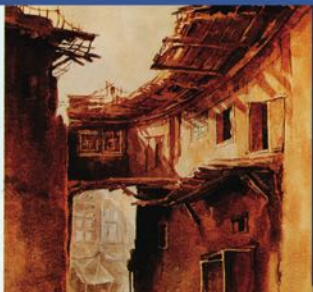

A R T

ټولګۍ نهټ

۱۳۹۹
ه. ش

ملي سرود

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلېږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هنر

A R T

نهم ټولگی

د چاپ کال ۱۳۹۹ هـ . ش .

د کتاب ځانگړتیاوې

مضمون: هنر

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د هنر برخې د درسي کتابونو علمي او مسلکي غړي

اېډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اېډیټ ډیپارټمنټ علمي او مسلکي غړي

ټولگی: نهم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکي: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپروونکي: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۹ هجري شمسي

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وپش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې

وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره

قانوني چلند کېږي.

د پوهنې د وزیر پیغام

اقراً باسم ربک

د لوی او ښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې مور ته یې ژوند رابښلی، او د لوست او لیک له نعمت څخه یې برخمن کړي یو، او د الله تعالی پر وروستي پیغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پیغام ورته (لوستل) و، درود وایو.

څرنگه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمريز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د گران هېواد ښوونیز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدينو شوراگانې د هېواد د پوهنیز نظام شپږگوني بنسټيز عناصر بلل کيږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختيا او پرمختيا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونیز نظام کې د ودې او پراختيا په لور بنسټيزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونیز نصاب اصلاح او پراختيا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړيتوبونو څخه دي. همدارنگه په ښوونځيو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونيزو تاسيساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کیفیت او توزیع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. مور په دې باور یو، چې د باکیفیته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنيو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونیز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توگه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مدیرانو څخه په درناوي هيله کوم، چې د هېواد بچيانو ته دې د درسي کتابونو په تدريس، او د محتوا په لېږدولو کې، هيڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د يوه فعال او په ديني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زيار او کوشښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤولیت په درک سره، په دې نیت لوست پیل کړي، چې د نن ورځې گران زده کوونکي به سبا د يوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولني متمدن او گټور اوسېدونکي وي. همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانگه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه گټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځيرکو او فعالو گډونوالو په توگه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدريس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونیز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په لیکلو او چمتو کولو کې یې نه سترې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بریا غواړم. د معیاري او پرمختللي ښوونیز نظام او د داسې ودان افغانستان په هیله چې وگړي یې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزیر

دکتور محمد میرویس بلخي

لړليک

مخونه

سرليک

۱

په رنگه خپو انځورگري

۱

۳

د معاصر افغانستان د هنر تاريخ

۲

۷

په مصنوعي موادو تپاڼه کول

۳

۹

په خټو کې شبکه جوړول

۴

۱۳

د لوېديځ هنر

۵

۱۷

د کليزې ډيزاين او نقاشي

۶

۲۱

د لوېديځ معاصر هنر

۷

۲۵

له بيکاره کاغذي قطيوخڅه د لاسي کار جوړول

۸

۲۷

د هندسي ډيزاينونو کاپي کول

۹

۲۹

د افغانستان له هنري مؤسسوسره بلدتيا

۱۰

مخونه

۳۱

۳۳

۳۵

۳۷

۴۱

۴۳

۴۵

۴۷

۵۱

سرليک

له شعر خڅه انځورگري ۱۱

له کمپيوټر سره بلدتيا ۱۲

د يوې ساده ميناتورۍ کاپي کول ۱۳

د بېلو بېلو سکويونو او گل گنډنو سره بلدتيا ۱۴

د يوه ساده گل (گنډنې) جوړول ۱۵

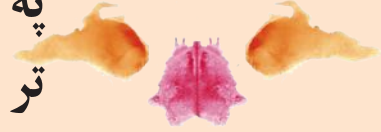
د افغاني هنرمندانو پېژندنه ۱۶

د قرآني آيتونو برجسته کول ۱۷

په نقاشۍ کې د (Paint) له پروگرام گټه اخېستنه ۱۸

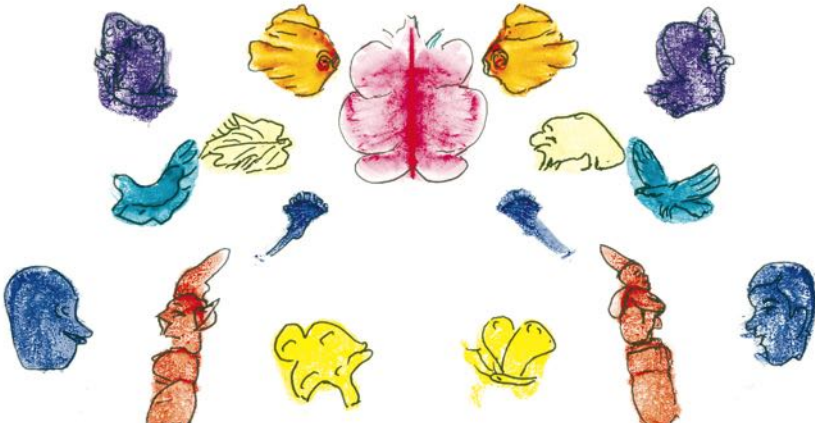
د افغانستان له ملي موزيمونو سره بلدتيا ۱۹

په رنگه خپو انځور گري تر اوسه مو په رنگه خپو نقاشي کړې ده؟

له نقاشي کولو مخکې خپل کاغذ په خپله خوښه له منځ څخه قات کړئ. داسې هم کولی شئ چې کاغذ یو یا څو ځایه قات کړئ. بیا کاغذ بېرته خلاص کړئ او په خپله خوښه رنگه خپې چې نه ډېرې ټینګې وي او نه اوبلنې د کاغذ پر یوه قات کېږدئ او بېرته یې قات کړئ او لږ څه فشار ورکړئ. کله چې کاغذ خلاص کړئ و به گورئ چې د پخوانۍ خپې په شان یوه بله خپه د کاغذ په بل مخ پربوتې ده.

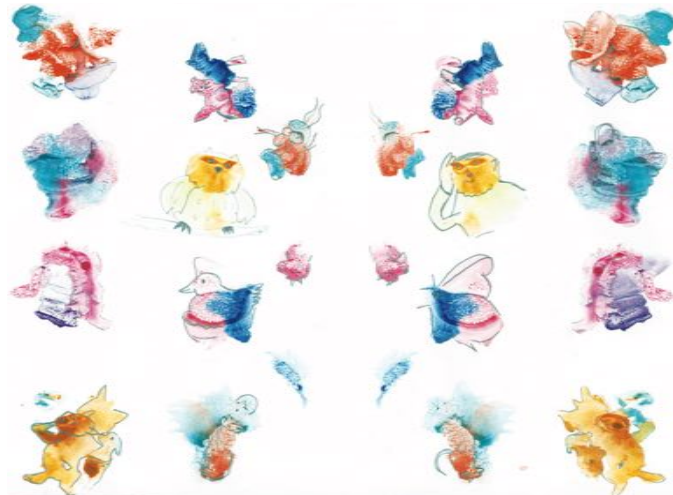
دا کار څو واره په لویو او وړو خپو د کاغذ په بېلو بېلو برخو تکرار کړئ چې د کاغذ د قات کېدو له امله رنگینې خپې منځ ته راشي. بیا لږ څه صبر وکړئ چې رنگ وچ شي. تر وچېدو وروسته د رنگه خپې له هرې خوا څخه وگورئ او په هغې کې بېل بېل شکلونه پیدا کړئ.

او بياپي د خپلې خوښې په انځورونو بشپړ کړئ.
هر څومره شکلونه چې په کې پيدا کړئ ستاسې د برياليتوب نښه ده.

(۲ تصویر) د خپلې خوښې خپې د کاغذ پر مخ کېږدئ او هغه قات کړئ، ترڅو په بل مخ هم همغه خپه په کې رامینځته شي.

(۳ تصویر) له هرې خوا څخه رنگه خپې ته وگورئ او آشنا شکلونه په کې پيدا کړئ.
رنگه خپې په آشنا شکلونو واړوئ.

تمرین

د رنگه خپو شکلونه چې په ناڅاپي ډول ایجاد شوي دي، بشپړ کړئ.

د معاصر افغانستان د هنر تاریخ

د اوسني او پخواني افغانستان په هنري آثارو کې کوم توپيرونه په گوته کولی شئ؟

له هندوستان څخه د چاپ د ماشین په راوړلو او د ماشین خانې (مطبعې) له تاسیس څخه وروسته په کابل کې د کتابونو، ادبي، تاریخي او نورو رسالو د چاپولو کار پیل شو. د افغانستان لومړنۍ جریده ((شمس النهار)) په ۱۲۵۲ هـ ش کال کې نشر شوه. د مشروطه غوښتونکو د غورځنگ په وخت کې د افغانستان د خلکو په تاریخ، فرهنگ، ادب کړو وړو کې لوی بدلونونه څرگند شول چې د هغو له جملې څخه د نویو ښوونځیو تاسیس، د سراج الاخبار د جریدې نشریدل، د دارالتالیف تاسیس، د حبیبې ښوونځي تاسیس، د چاپ ډبرینه خونه، د تورو او زنگو گرافي او د درسي کتابونو تالیف د دې سبب شو چې د نوي نسل روښان فکران وروزل شي. د دې بدلون په اوږدو کې

(۱ - تصویر) نوې د چاپ څښ

لوېديځې نړۍ له تخنيکي پرمختگ او د نړۍ له آزادي غوښتونکو بدلونونو سره اړيکې ټينگې شوې. د دموکراسۍ په لسيزه کې د افغانستان په معاصر تاريخ کې د استعدادونو د غورېدو او د علمي او فرهنگي فعاليتونو د سرته رسولو زمينه برابره شوه. په دې لسيزه کې ادیبانو، څېړونکو او عالمانو خپل آثار د پوهې او هنر نړۍ ته وړاندې کړل. په ۱۳۰۲ هـ ش کال کې د صنايعو ښوونځی تاسيس شو. دا لومړنی هنري ښوونځی و چې د (نقاشۍ، مجسمه جوړونې، معماري او ...) څانگې يې درلودې چې دا د نويو هنرونو د رامنځ ته کېدو پيل و. په دې مرکزونو کې د هنرمندانو روزنې دې ته لار پرانيستله چې د نوې ټولني له غوښتنو سره سم گرافیک، تياتر او موسيقۍ ته پراختيا ورکړل شي. په دې مرکزونو کې د فارغانو له خوا د کتابونو د تأليف، د هنر په بېلو بېلو څانگو کې د ډول ډول هنري آثارو فعاليت پيل شو. د دې هنرمندانو هنراو هغه هنرونه چې پخوا په افغانستان کې موجود وو، د هېواد ضرورتونو ته يې ځواب ورکاوه. په نننۍ نړۍ کې د اړيکو نيول او اطلاعاتي رسنۍ ډېر ارزښت لري او بېلا بېلې رسنۍ، لکه: ورځپاڼه، مجله، راډيو، ټلويزيون، انټرنېټ د هنرمندانو د هنر د مختلفو څانگو په غاړه وو چې دا هنرمندان د ښکلو هنرونو په پوهنځي او د صنايعو په ښوونځي کې پر زده کړو او تحصيل بوخت وو، ترڅو هنري آثار طرحه او سرته ورسوي. د مثال په توگه: د گرافیک د څانگې زده کوونکي زده کوي چې په څه ډول نښانونه طراحي کړي او د مختلفو ورځو له پاره پوسترونه جوړ کړي د ادارو، مؤسسو او شرکتونو لپاره پاکټونه او نښانونه جوړ کړي، مجلې او ورځپاڼې څه ډول طراحي کړي، د کتابونو پوښونه څه ډول انځور کړي او د فابريکو د محصولاتو لپاره څه ډول کارتنونه ډيزاين کړي.

هغه کسان چې د تياتر په څانگه کې تحصيل کوي، په مرکز او ولايتونو کې د تمثيل په چارو بوخت دي او يا په ټلويزيونو کې تمثيلي پارچې وړاندې کوي. ټوکې، فکاهي، هنري ټوټې او له ټلويزيون څخه د هغو وړاندې کول د معاصرې دورې له ځانگړتياوو څخه دي. ځينې هنرمندان د کاریکاتور يا طنزي تصويرونو د انځورونو فعاليت ترسره کوي مجلو او د ورځپاڼو لپاره انتقادي تصويرونه انځوروي.

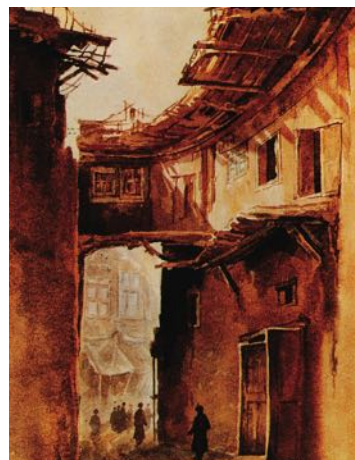
(۲ تصویر): د قمرالدین جشتي د ښايسته ليکنې معاصر اثر

(۳ تصویر): د شير محمد باشي زاده د ښايسته ليکنې او تذهيب معاصر اثر

دا فعالیتونه په ځانگړې توگه په بېلو بېلو مذهبي، اقتصادي، ټولنيزو او سياسي برخو کې زيات ارزښت پيدا کوي. په شلمه پېړۍ کې په واقعي شکل د نړۍ په ټکنالوژۍ، اړيکو نېولو، په نوې ښوونه او روزنه او پوهنځيو کې زيات بدلونونه را منځ ته شوي دي. نوې اړتياوې يې را پيدا کړې. په معاصر ژوند کې دا فعالیتونه له هنر سره نژدې اړيکې لري او يا د هنري څانگو له خوا وړاندې کېږي.

د بېلو بېلو څانگو هنرمندانو، لکه: د معمارۍ، نقاشۍ، گرافیک، تياتر او موسيقۍ هنرمندانو په نوي دوران کې د ښارونو څېرو ته بدلون ورکړی دی او د انسانانو په ژوندانه کې ډېر بدلونونه راغلي دي.

(۴- تصویر) په روغني رنگونو د يوې کوچې تصویر

(۵- تصویر) د معاصرې نقاشي نمونه، په مزار شريف کې د سخي صاحب زيارت

(۶ تصویر) د کتاب په پښتې ډګرافیک طرحه

په نننيو وختونو کې يو ټلويزیوني تبليغ او ډيزاين په اقتصادي چارو کې زيات ارزښت لري او هغه هنرمندان چې دا دنده پر غاړه لري، بايد د کار کولو او د طرحو د وړاندې کولو د بېلو بېلو طريقو زده کړه وکړي. سربېره پردې د هنر ځينې څانگې، لکه: نقاشي، گرافیک، کاریکاتور او سينما نړيواله جنبه لري چې د دې څانگو د هنري آثارو وړاندې کوونکي په نړيوالو سياليو کې په فرهنگي او هنري چارو بوخت دي. له دې امله ده چې د افغانستان ډېر هنرمندان په نورو هېوادونو کې په هنري فعاليتونو بوخت دي، ځکه چې هنر پوله او سرحد نه پېژني او د انسانانو په روح باندې خپل تاثير پرېږدي. د

افغانستان معاصر هنرمندان هڅه کوي چې د افغاني هنر او هنرمندانو له پيژندنې سربېره نړيوال معاصر هنر ته لاره پيدا کړي. او خپل هنر او فرهنگ په همدې چوکاټ کې بيان کړي.

تمرین:

- ۱- له کوم معاصر هنر سره مينه لری؟
- ۲- هغه پوسترونه چې په تصوير کې يې وینئ، په څير سره وگورئ؟ هغه په کومو طريقو خپل پيام خلکو ته لېږدوي؟
- ۳- د کومو ادارو او مؤسساتو نښانونه پېژنئ؟ تر اوسه مو د بانکونو نښانونه پاملرنه کړې ده؟
- ۴- د ټلويزيون د پروگرامونو په طراحي کې کوم هنرمندان برخه لري؟ د کاليو په طراحي، دیکور، رنا اچونه، د موسيقۍ په انتخاب، لارښوونه او ... پروگرامونو ته پاملرنه وکړئ.
- ۵- د کاریکاتور د طراحي موخه څه ده؟

په مصنوعي موادو ټاپه کول

په باطله موادو کوم کارونه سرته رسولی شی؟

ستاسي په شاوخواکې داسې مواد وجود لري چې د استفادې وړ نه دي او کولی شو چې د ټاپه کولو لپاره ترې گټه واخلو. خپلې شاوخوا ته بڼه وگورئ هغه مصنوعي مواد چې د ټاپه کولو وړتيا لري، راټول کړئ، لکه: بېکاره تنی، الین، کبرې ستنې، سربون، د غاښو د کریم تیوپ، د اورلگیت خالي قطی او ... او همدارنگه کولی شی چې د اوسپنیزو لویو او وړو سکولکه (یوه افغانیگي، ۲ افغانیگي، ۵ افغانیگي) څخه ټاپه جوړه کړئ. د اسفنج

(۲- تصویر) ټاپې په اشنا شکل بدلې شوې دي

(۱- تصویر) په مختلفو طبیعي موادو ټاپه کول

(۳- تصویر) د ښکلو طرحو لپاره له مصنوعي موادو څخه گټه اخیسته.

(۴ تصویر) له مصنوعي موادو څخه د نقاشي تکميل شکل

له ټوټو، د کاغذ له وړوکي ټوټي او له پلاستيکي کڅوړو څخه په ټاپه کولو کې گټه اخیستل کېږي. له دې موادو څخه په عادي او يا په لاس ټينگ شوي حالت کې کار اخیستل کېږي. هغه په بېلو رنگونو ککر کړئ او په يوه سپين کاغذي ولگوي، بيا په ډېر ځير سره ورته وگوري، وروسته د خطونو په مرسته نوي شکلونه ترې جوړ کړئ.

تمرین:

- ۱- د څو ډيزاينونو له يوځای کېدو څخه بېل بېل شکلونه جوړولی شئ؟ او د ټاپې په منځ کې نوی ارتباط منځ ته راوړی شئ؟
- ۲- له ټاپو څخه په گټي اخیستنې سره په خپله خوبه انځور وکارئ.

په خټو کې شبکه جوړول:

شبکه جوړول مو په کوم حای کې لیدلې دي؟
ستاسې په فکر ولې خلک شبکه جوړوي؟

له اسلامي ډیزاینونو څخه په الهام اخیستلو چې له هغې سره بلد شوي یاست، د خپلې خوښې له ډیزاین څخه یوه شبکه جوړه کړئ. د دې کار لپاره مناسبه اندازه کاغذ چې د یوې تختې کاغذ $\frac{1}{4}$ برخه ده.

د خټو یوه صفحه د یو سانتی مترو په پنډوالي جوړه کړئ چې ستاسې له ډیزاین سره برابره وي. د هغې د تیارولو لپاره لومړی د خټو صفحه، په لاسو هواره کړئ، وروسته یې د اش گزیا پر یو بل شي باندې ښویه (هواره)

(۱- تصویر) له خټې څخه تیاره شوې ده.

(۲ - تصویر) د ختې په صفحه باندې په کاغذ کې ډیزاین کېښودل کېږي.

کړي. د ختې صفحه له تيارېدو څخه وروسته، په کاغذ کې انځور شوی ډیزاین د هغې پر مخ کېږدی او د خطونو په سر داسې خطونه ویاسی چې په خټه یې نښانې پاتې شي. په لازمو وسیلو په خټه باندې کوم خطونه چې پیداشوي دي، د یوې پلاستيکي چارې په واسطه ژور کړی او اضافي خټه ترې پورته کړی. په اخیږ کې یې د لاس

(۳ - تصویر) ډیزاین د ختې صفحه ته انتقال شوی دی او د کارولو وړ دی.

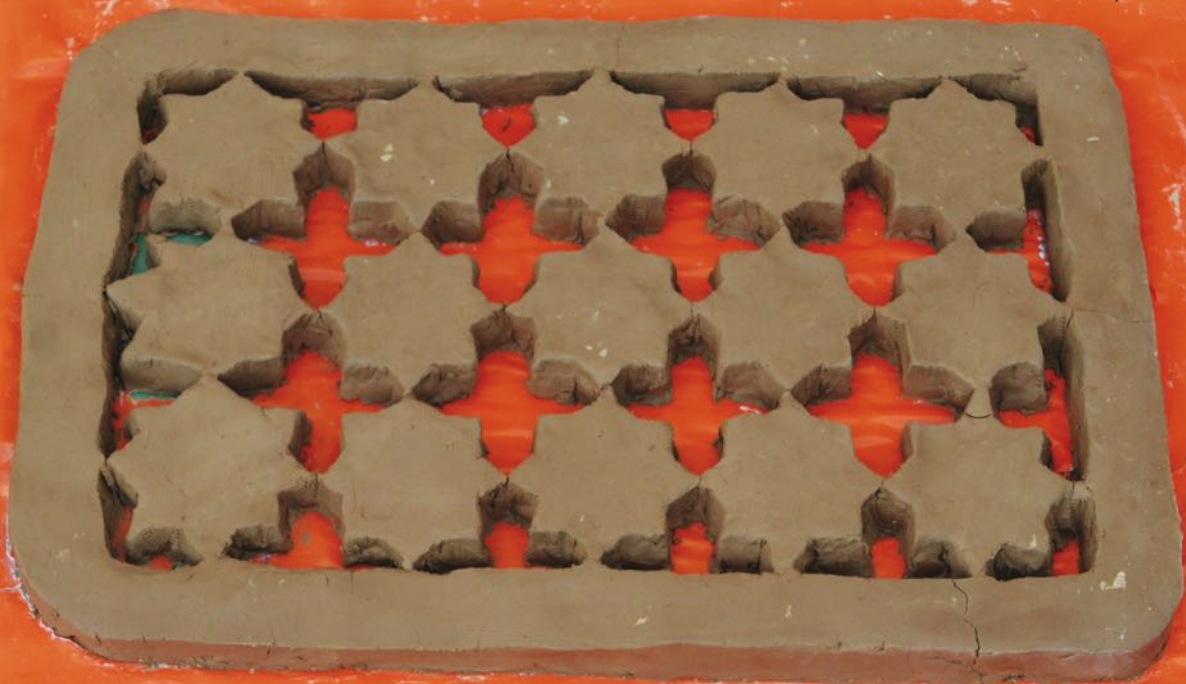

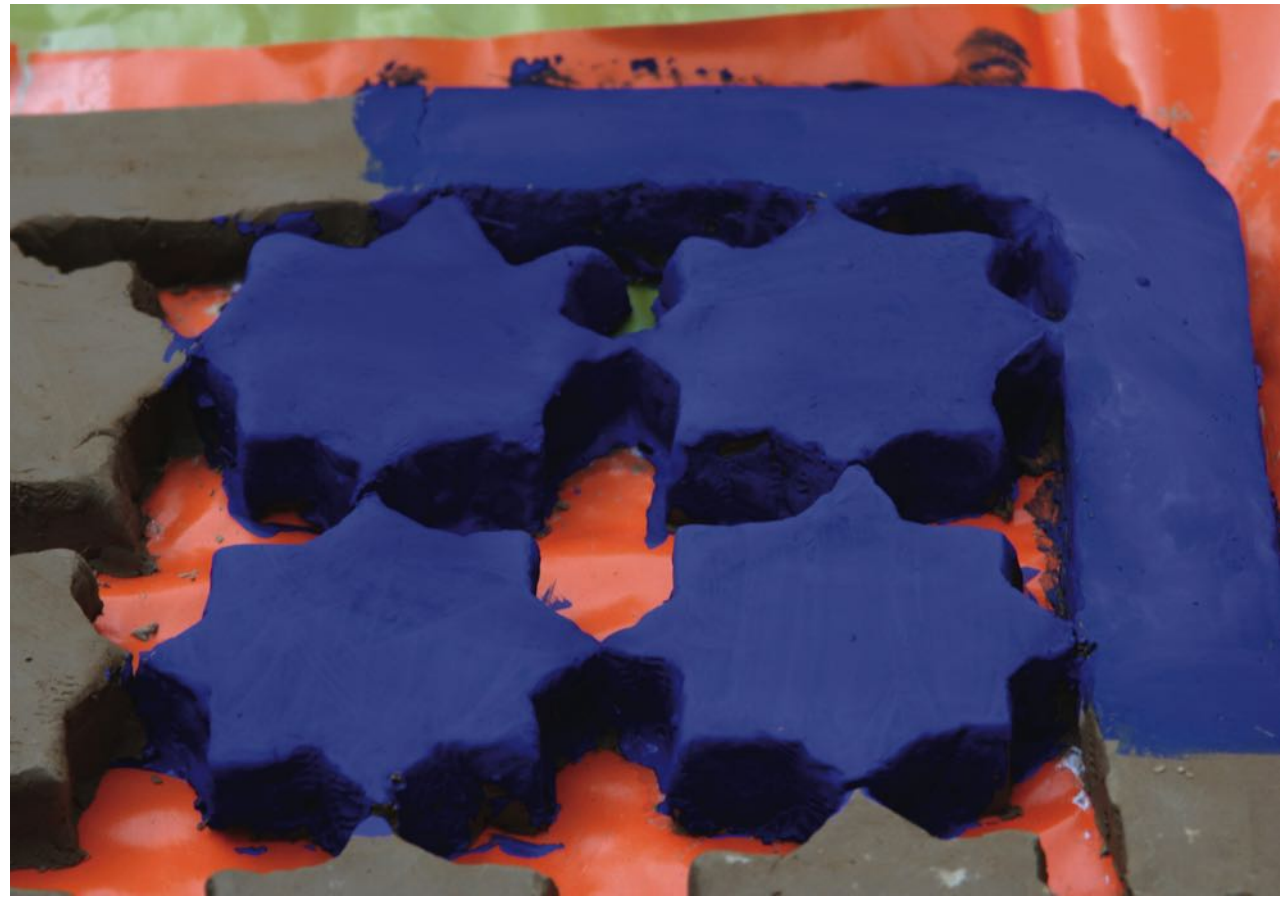
په واسطه بنویه کړئ. تر وچېدو وروسته شبکه شوې صفحه په داسې رنگونو سره رنگ کړی چې بنکلا یې لازياته شي.

(۴ - تصویر) د خټې اضافه برخې د خټو له صفحې څخه وپاسی.

(۵ - تصویر) د خټې صفحه شبکه کاري شوې ده.

(۶ - تصویر) شبکه شوی صفحه رنگه کری
ترخو بنکلی شی.

تمرین:

د شبکهی جورولو لپاره نور کوم مواد مناسب دی؟ هغه پیدا کری او د
شبکهی جورونې یوه نمونه جورپه کری.

د لوېديځ هنر

پوهنيزی چي د معاصر هنر رينسې په کومو دورو پورې اړه لري؟

رنسانس په لغت کې (بيازېږېدنې) ته وايي. داسې ويل کېږي چې ايتاليایي هنرمندانو د يونان هنري او لرغوني روم ادبي او هنري طريقو او روشونو ته مخه وکړه. له همدې امله د دې دورې نقاشی او مجسمې جوړونې طبيعت ته ورته والی لري. په دې دوره کې ډېر مهم هنرمندان، لکه ((داوینچي))، ((میکل آنژ)) او ((رافایل)) دي.

۲، ۱، ۳ او ۴ تصويرونو ته پاملرنه وکړئ.

۱- تصویر) د ((سان پیترو)) کلیسا د میکانتر اتریتالیا روم ۱۵۶۹م.

۲- تصویر) اخیرنی مابنم دایوه دېوالي نقاشي ده چې د ((لئوناردو داوینچي)) اثر دی د صومعي پر دېوال (د راهبانو د ژوند کولو ځای) ((سانتا ماريا دله مراتسيه)) د ایتالیا په میلان کې ۱۴۹۵-۱۴۹۸ م

(۳ - تصویر) د (سسټیني) دکلیټ په چټ نقاشۍ د (میلانز) آثر واتیکان روم ایټالیا دیوالي نقاشۍ (۱۵۰۸ تر ۱۰۱۲ پورې).

په دې دوره کې د انسان د بدن طبیعي تناسبانو، تون (د رنگ درجه یا تېزوالی او ت والی) (سیوري او روبنایي) ریاضي، هندسي او پرسپکتیو (لرې او نژدې) په نقاشۍ، مجسمه او معماری کې زیات ارزښت درلود. انسان او د هغو د بڼو ښودنه د دې دورې له هنري کارو څخه وه. دا هنري بڼې او حالتونه له ایټالیا څخه ټولې اروپا ته وغزیدل. د بېلو بېلو هنري څانگو هنرمندانو تر ۱۷ میلادي پېړۍ پورې د رنسانس له دورې څخه تقلید کاوه، تر هغې وروسته د ((باروک)) هنرمندانو لکه ((رامبراند)) په نقاشۍ کې نوې طریقې په ځانگړي ډول له نور اوسیوري څخه په گټې اخیستلو سره کار پیل کړې. ۵ تصویر ته وگورئ

(۴ - تصویر) د ((د آتن مدرسه)) د ((رافیل)) آثر په واتیکان، روم، ایټالیا کې ۱۵۰۹ میلادي ۱۵۱۱

په ۱۸ میلادي پېړۍ کې هنرمندانو شاعرانه خیالاتو، لیدنو، عواطفو او احساساتو ته مخه وکړه او پاروونکي رنگونه او طراحی یې انځور کړې او رومانټیزم یې منځ ته راوړ. د رومانټیزم مشهور نقاشان «دولاکروا» او «ژایکو» نومونه یادولو وړ دي. ۶ تصویر ته وگورئ.

وروسته د اکاډیمي استادان، لکه: «انگر» او «داوید» د دویم ځل لپاره د نسانس دورې ته را وگرځېدل او په هنري موضوعاتو کې یې له (پخوانیو) طریقو څخه پیروي وکړه او نوی کلاسیزم یې منځ ته راوړ. (۷ او ۸ تصویر ته وگورئ.)

نور هنرمندان، لکه: «میله» او «گرېه» هغوی نوي طریقې او روشونه کارول او د رومانټیزم له شاعرانه خیالاتو او احساساتو څخه تېر شول او د هنر له اکاډمیکو اصولو څخه یې فاصله ونېوله. دوی په خپلو آثارو کې د خلکو د رښتیني ژوندانه په انځورولو پیل وکړ. له دې امله د دوی د کار موضوع د کارگرانو ژوند، د کلیوالو ژوند او د ټیټې طبقې ټولنه وه او ریالیزم یې منځ ته راوړ.

(۶ - تصویر) د امپراتورۍ دیوه «سیور افسر»
 ټابلو د «ژیکو» اثر ۱۸۱۵ م د رومانټیزم هنر

(۵ - تصویر) پخپله د نقاش څیره د «رامبراند»
 اثر ۱۶۵۹ - ۱۶۶۰ د باروک هنر

٦) تصویر) د (هوارس د وروڼو) د نقاشی تابلو د (دارید) اثر په ١٧ ٨٤ م د کلاسیزم هنر.

٧) تصویر) د وړو ټولونکو نقاشی. د میله اثر ١٨٧٥ م د رینالزم هنر

تمرین

- ١- د دې لوست د نقاشی د آثارو موضوعگانې له یو بل سره پرتله کړئ.
- ٢- د لوست په انځورونو کې څه توپيرونه وینئ؟

د کليزې ډيزاين او نقاشي

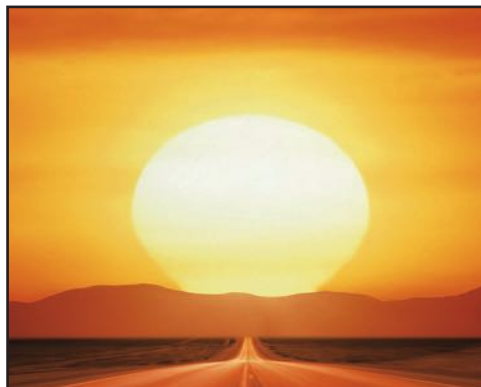

تر اوسه مو خو ډوله کليزې ليدلې دي؟

ډيزاينران خو ډوله کليزې، لکه: جيبې، سرميزي، دېوالي او ... جوړوي ترڅو خلک له هغو څخه گټه واخلي. دا کليزې په يوه کال کې د ورځو، اونيو او مياشتو تاريخ رانښيي او د بېلو بېلو ډېرو بڼکلو ډيزاينونو درلودونکې دي. ډيزاينران د کال د مياشتو او فصلونو اړوند بڼکلو تصويرونو، ډيزاينونو او نقاشي شوي انځورونو څخه گټه اخلي.

(۲ - تصوير) په مني کې د ونو پاتې کوم رنگونه غوره کوي.

(۱ تصوير) د لمر د سترگې تودوخه څه ډول په نقاشۍ کې شودلی شی.

کومې موضوع گانې تاسې د
پسرلي او اوړي په فکر کې
اچوي؟ کومې مېوې تاسې ته
منې درېه يادوي؟ د ژمي کومې
منظرې ستاسې په خيال کې
گرځي؟ تاسې يوه کلوزه څه ډول
ډيزاين کوئ؟

په دې اړه کوم فکر چې ستاسې
په خيال کې گرځي، هغه په پام
کې ونيسئ او بيا يې ډيزاين او
انځور کړئ. ستاسې کلوزه په
څلورو فصلو وېشل کېږي او
دولس بېلې بېلې مياشتې لري.

JULY 1975

WEEK	① MONDAY	② TUESDAY	③ WEDNESDAY	④ THURSDAY	⑤ FRIDAY	⑥ SATURDAY	⑦ SUNDAY
27	30	1	2	3	4	5	6
28	7	8	9	10	11	12	13
29	14	15	16	17	18	19	20
30	21	22	23	24	25	26	27
31	28	29	30	31	1	2	3

(۳ - تصوير) په اسکانډيناويا کې د کلزي يوه پاڼه

شهرګولی ۹۸ جوزا ۱۳

رمضان المبارک
حوال المترم ۱۴۴۰ھ

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چارشنبه	پنجشنبه	جمعه
SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶
۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۱	۲	۳
۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷
۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴
۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱

۴ - تصویر) په افغانستان کې د یوې کلیزې یوه برخه ډیزاین شوې ده.

۵ - تصویر) په امریکا کې ډیزاین شوې کلیزه

شهرګولی ۹۷ سرطان ۱۳

رمضان المبارک
حوال المترم ۱۴۳۹ھ

شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چارشنبه	پنجشنبه	جمعه
SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷
۲۸	۲۹	۳۰	۱	۲	۳	۴
۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵
۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۱

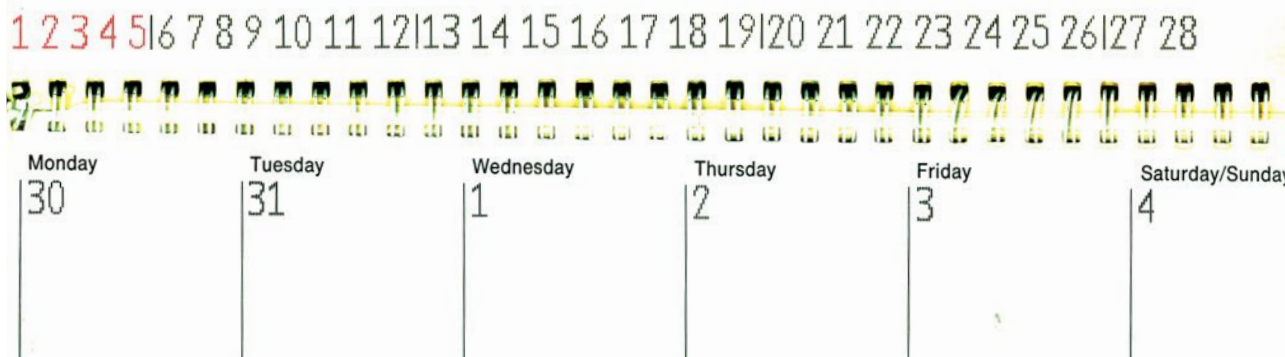
۶ - تصویر) په افغانستان کې ډیزاین شوې کلیزه

طبیعي منظرې د کال په مختلفو فصلونو کې څه توپرونه لري؟

Over half of the farmworkers are female.

January/February

(۷ - تصویر) په چین کې ډیزاین شوي کلیزه

تمرین:

- ۱ - یوه دېوالي کلیزه ډیزاین کړئ او هغه په رنگه انځورونو بڼکلي کړئ.
- ۲ - څلور کسيزې ډلې جوړې کړئ. د هرې ډلې غړي دې د کلیزې په لیکنو او رسامۍ باندې سره خبرې او مشورې وکړي او تصمیم دې ونیسي. وروسته دې د ډلې هر غړی په یوه پاڼه کاغذ کې د کلیزې یو فصل جوړ کړي. کاغذونه دې سره وصل کړي. کلیزه ترې جوړېږي.

د لوېديځ معاصر هنر

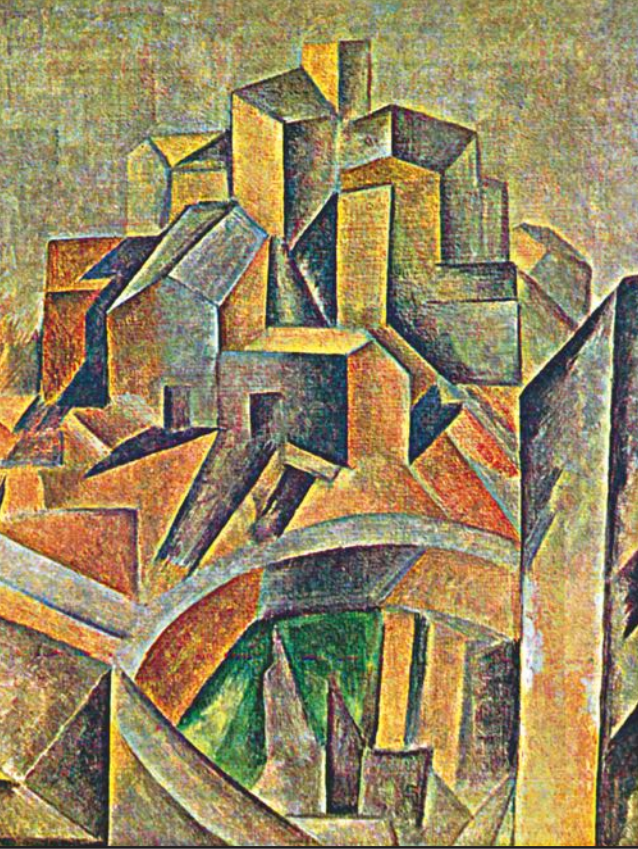
د شلمې پېړۍ په هنرونو پوهېږئ؟

په ۱۹ ميلادي پېړۍ کې د مدرن نقاشۍ غورځنگ د امپرسیونيزم په نوم منځ ته راغی. د فرانسې ځوانو نقاشانو د هنري کار ځای څخه د باندې په نوې طريقه نوې موضوع گانې نقاشي کړې. دې نقاشانو په خپلو آثارو کې د نور او رنگونو پر يوبل باندې د اغېزې کار پيل کړ او ډېرې تورې سيورې يې څنگ ته پرېښودې. دوی د نقاشۍ لپاره د ورځې د هر مهال او په ډېره بېره يې رنگه خپې (لکې) کېښودې، ترڅو نور، رنگ او موضوع په ځانگړو شيبو کې تمثيل کړي. لومړي تصوير ته وگورئ.

(۱) تصوير د رود په غاړې منظره
د (مونه) اثر امپرليتونيزم هنر په
روغني رنگونو ۱۸۸۰ م کال

۲- تصویر) د ((پیکاسو)) اثر د کوبیزم هنر

کوبیزم (هندسي شکلوته تمایل) د شلمې میلادي پېړۍ مهم هنري غورځنگ دی. د امپرسیونیستانو پر خلاف چې هغوی په ځانگړو شیبو کې نور او رنگ ته پاملرنه لرله، کویستانو د حجمونو او هندسي ساده شکلونو د بېلا بېلو زاویو د لیدلو په پام کې نیولو سره د نوو ترکیبونو په انځورولو کار پیل کړ. دوی یوه موضوع له مختلفو زاویو څخه ډیزاین او طراحي کوله او بیا به یې همدا تصویرونه یوځای کول، ترڅو وکولی شي له بېلا بېلو لورو څخه یې په نقاشۍ کې وښيي. کوبیزم د طبیعت د تقلید په ځای د لیدني او ذهني هنر ته مخه وکړه.

۲- تصویر ته وگورئ:

په اروپا کې یوبل ډېر مهم او مدرن هنري غورځنگ اکسپرسیونیزم دی. د اکسپرسیونیزم هنرمندانو د خپلو عواطفو د بیانولو له پاره له رنگونو څخه په ذهني ډول گټه اخیستله. ۳ تصویر ته وگورئ. دوی د رنگونو په تغیرولو، په شکلونو کې مبالغه او واقعي تناسبونو ته تغیر ورکول په موضوعگانو کې د خپل دروني احساس بیانول پیل کړل.

۳- تصویر) ((فریاد)) د

((مونک)) اثر روغني رنگ او د

تمپرا رنگونه. د اکسپرسیونیزم،

هنر ۱۸۹۳ م

٤- تصویر) «تداوم خاطره» د «دالی» اثر روغني رنگ د سوربالیزم ١٩٣١ م

د کویستانو او اکسپرسیونیستانو له تجربو وروسته طبیعت ته ورته ذهني او خیالي تصویرونه په نقاشی کې خای پر خای شول، چې د رنسانس له دورې څخه د امپرسیونیستانو تر دورې پورې یې رواج درلود. له همدې امله انتزاعي (ذهني) او د سوربالیزم هنرونو ته لاره خلاصه شوه او هنرمندانو له واقعي عالم څخه خیالي او فکري یا ذهني دنیا او خپلې باطني نړۍ ته مخه وکړه.

٤ او ٥ تصویرونه وگورئ. هنرمندانو وروسته موضوع گانې له نقاشی څخه بېلې کړې او د خطونو او رنگونو په ترکیب یې پیل وکړ او آبسترک یې منځ ته راوړ.

(٦ او ٧ تصویر ته پام وکړئ.)

له هغه وروسته د شلمې پېړۍ په دویمه نیمایي کې په هنر کې نوې طریقې مطرح شوې. په هنري اثر کې هغه مفهوم د پست مدرن پیل و چې د هنرمند د خیال او فکر څخه یې زیات ارزښت درلود.

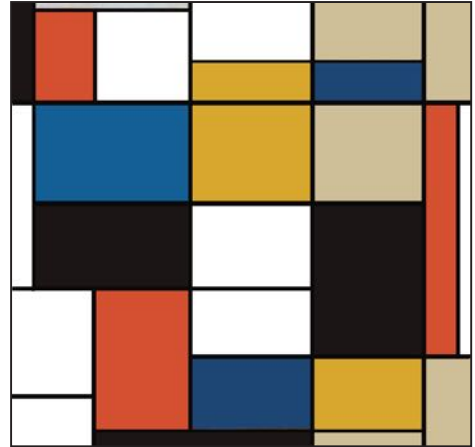
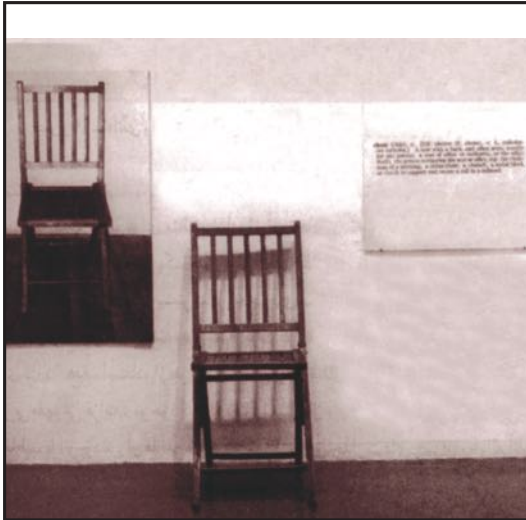
د هنرمند موخه د پست له مډرنیست څخه داوه چې مخاطب فکر کولو او د هنري اثر درک کولو، بیانولو او واقعیت ته متوجه کړي، نو له دې امله په هنري اثر کې د لیدونکي خیال او فکر، موندنې له پخوانیو د ورو څخه زیات ارزښت پیدا کړ.

٥- تصویر) «بې حرکت وخت» د «ماگرت» اثر روغني رنگ د سوربالیزم هنر ١٩٣٨ م

٦- تصوير) د «کله» اثر د ورځ پانې په کاغذ په روغني رنگ انتزاعي هنر ١٩٣٨ م

٧- تصوير) ترکیب بنسدي د «موندریان» اثر، تجریدی هنر ١٩٢٠ م

٨- تصوير) یوه چوکۍ، دکوسوت اثر، د چوکۍ تصویر او لیکنې، د پست ملرن هنر ١٩٦٥ م

تمرین:

مدرن هنر او پست مدرن هنرونه د سوربالیزم له هنر څخه مخکې هنرونو سره څه توپیر لري؟

له بیکاره کاغذی قطیو خخه د لاسی کار جوړول

په بې کاره قطیو باندې خه کوی؟
کولی شی چې له هغې خخه ابتکاری جسمونه
جوړ کړی؟

زمور په شاوخواکې ډېر لوبني موجود دي چې له هغو خخه د هنري فعالیتونو لپاره گټه واخلو. تر اوسه مو د سیم یا میخ، طبیعي موادو او بیکاره کاغذو خخه ښکلي ابتکاری شکلونه جوړ کړي دي؟ اوس غواړو چې له قطیو، لکه: د اورلگید قطی، د مېوو د اوبو قطی، د کاغذی دسمالونو قطی، د غاښونو د کریم قطی، د چای قطی او... دا ټولې تجربه کړو. د دې لوست تصویرونو ته پاملرنه وکړئ. د مېوو د اوبو د قطیو او د کاغذی دسمالونو له قطیو خخه مو پیکر موټر جوړ کړی دی. د دې لاسی کار مرحلوه پام وکړئ. له بیکاره قطیو خخه د لاسی کار جوړول په دوو طریقو سرته رسولی شی. په لومړې طریقه کې قطی خنګ په خنګ کېږدئ، ترڅو وگورئ چې کوم شکل د جوړولو لپاره مناسب دی. په دویمه طریقه کې د خپلې خوبنې شکل وټاکئ. وروسته د خپلې خوبنې د شکل متناسبې قطی راټولې کړئ او هغه جوړ کړئ. د مثال په توګه د بېلو بېلو وسیلو، لکه: سرویس، الوتکه، بېړۍ، گړندی موټر، موټر سیکل او... وروسته بیا هغه قطی چې تاسې ټاکلی دي او د جوړېدو لپاره مناسب وي را واخلي، قطی ستاسې د خوبنې د شکل په شان سره وښلوی، ترڅو ستاسې شکل

جوړشي. کولی شی د قطیو اضافي برخې په بیاتي قطع کړئ او ځینې نورې برخې یې د خپل خوښ شوي شکل په شان جوړې کړئ. (د پیکپ موټر د تیر تصویرونه پام وکړئ) وروسته یې په رنگه کاغذونو پوښ کړی او بیا هغه رنگه کړئ چې ښکلی شي د کار په اخیر کې، د موضوع جزئیات جوړ او لاسي کار مو تزئین یا ښکلی کړئ.

(۲ - تصویر) د اوبو د مېوې قطی د ټاټر په شکل بیاتي شوي دي

(۱ - تصویر) بېکاره قطی

(۴ - تصویر) د قطیو مخونه په رنگه کاغذ پوښل شوي، ښکلی او نور جزئیات پرې اضافه شوي دي

(۳ - تصویر) بېکاره قطی د پیکپ موټر په شکل سره نښلول شوي دي

تمرین:

له مقوا قطیو څخه د خپلې خوښې موضوع جوړه او ښکلا ورکړئ.

د هندسي ډيزاينونو کاپي کول

د جام منار د خستو ډيزاينونه موليدي دي؟

مسلمانو هنرمندانو له هندسي شکلونو څخه په گټې اخيستنې د بېلو بېلو آثارو په ښکلا کې د ډېر زيات مهارت درلودونکي دي. هندسي ډيزاينونه له هندسي قاعدو سره سم انځورېږي. دا ډيزاينونه د ودانيو د ښکلا لپاره کارول شوي دي، ځکه چې هندسي ډيزاينونه خښتې او کاشۍ چې د مسطيل او مربع په شان وي، کارول يې اسان دي. د هندسي شکلونو منظم تکرار چې دېوالونه يې پوښلي دي، ودانيو ته يې ځانگړې ښکلا وربښلې ده. ځينې ډيزاينونه له هندسي سطحې څخه ترکيب شوي، لکه: مثلثونه، مربع گانې او څو ضلعي او ځينې نور يې د هندسي سطحو له ليکنو سره يو ځای راغلي دي. د جام د منار ډيزاينونه چې په هندسي سطحو جوړ شوي دي په غور وگورئ، په هغو کې د ((الحکم الله)) جمله چې په هندسي سطحو کښل شوې ده له ليکنې سره مقايسه کړئ. په ټولو طرحو کې د هندسي سطحو او د هغې وروستني ترکيب ته پام وکړئ. وگورئ چې هنري ذوق د هندسي له علم سره څه ډول ارتباط پيدا کوي.

له ترس کاغذ څخه په گټې اخیستنې سره هندسي بېل بېل ډیزاینونه په ډبل کاغذ او یا په مقوا باندې کاپي کړئ، وروسته هغه د لاندې ډیزاین په شکل رنگه کړئ.

(۲ - تصویر) د بېلو بېلو برخو ډیزاین رنگه شوی؟

(۱ - تصویر) ډیزاین د ترس کاغذ په واسطه پلي شوي دي

(۳ - تصویر) د هندسي شکلونو ډیزاین جوړ شوی دی

تمرین:

- ۱: په کومو تصویرونو کې هندسي شکلونه وینئ؟
- ۲: ستاسې په چاپیریال کې هندسي شکلونه موجود دي، هغه پیدا کړئ او د هغوی نظم ته پاملرنه وکړئ.
- ۳: د یوه ساده هندسي شکل له ډیزاین څخه یوه کاپي جوړه کړئ او بیا یې رنگه کړئ.

د افغانستان له هنري مؤسسو سره بلدتيا

پوهپېړۍ چې هنرمندان په کومو مؤسسو کې تحصيل کوي؟

په افغانستان کې د هنرمندانو د روزلو لپاره د زده کړې بېلې بېلې مؤسسې شتون لري. د هنر علاقمندان کولی شي په دې مرکزونو کې د هنر په مختلفو څانگو کې تحصيل وکړي چې هغه عبارت دي له:

● **د کابل د صنايعو نفيسه ښوونځی** دا ښوونځی د پروفیسور غلام محمد خان میمنګي په وړاندیز په ۱۳۰۲ هـ. ش کال کې تاسیس شو، ترڅو علاقه لرونکي په بېلو بېلو څانگو، لکه: نقاشي، انځورګري، مهندسي، سرامیک، نجاري، اوډل او طباعتي کې تحصيل وکړي. له دې ښوونځي څخه ډېر تکړه استادان چې په شرق کې یې ساری نه درلود، فارغ شوي دي، لکه: استاد (غوث الدین خان)، استاد کریم شاه خان استاد خیر محمد خان عطایي او استاد خیر محمد خان یاري.

● **د غلام محمد میمنګي ښوونځی**: دا ښوونځی د محمد ظاهر شاه د سلطنت په دوران کې د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت په چوکاټ کې جوړ شو. د مستظرفه صنايعو د کورسونو په نوم یادېده چې په لومړنيو وختونو کې یوازې انځورګري په کې تدریس کېدل، وروسته بیا دا ښوونځی د غلام محمد میمنګي په نوم ونومول شو چې بېلې بېلې هنري څانګې، لکه: مجسمه جوړونه، میناتورې په هغې باندې ورزیاتې شوې. په دې ښوونځي کې د استاد خیر محمد خان عطایي او استاد خیر محمد خان یاري تر لارښوونې لاندې ډېر زده کوونکي وروزل شول.

● **د ښکلو هنرونو پوهنځی**: د ښکلو هنرونو د دیارتمنت په لومړنيو وختو کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د پوهنځي په چوکاټ کې د سردار محمد داود خان د جمهوریت په دوران کې تاسیس شو. په ۱۳۶۳ هـ. ش کال کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو له پوهنځي څخه جلا او د ښکلو هنرونو د پوهنځي په نوم ونومول شو. په دې پوهنځي کې د نقاشی، گرافیک، تياتر، موسیقي او د مجسمې جوړونې

دیارتمنتونه شتون لري چې ډېر تکړه او تجربه لرونکي استاذان د هنر په بېلو بېلو خانگو کې د شاگردانو په روزنه او تدریس بوخت دي.

● **د کابل د خراباتو ښوونځی:** دا ښوونځی د لومړي ځل لپاره د اصیلې افغاني موسیقۍ د زده کړې لپاره د استاد قاسم افغان، استاد غلام حسین، قربان علي خان او استاد پياراخان لخوا د موسیقۍ د زده کړې لپاره تاسیس شو. په دې ښوونځي کې زده کوونکو د سندرو ويل او د موسیقۍ د آکو غږول په مسلکي ډول زده کول، ترڅو په جشنونو، دولتي او رسمي محفلونو او د ولسونو د خوښيو په مراسمو کې گډون وکړي او خپل هنر د خلکو خدمت ته وړاندې کړي لکه استاد قاسم چې په يوه بيت کې داسي وايي:

گردانی غیرت افغانی ام
چون به میدان آمدی می دانی ام
چې وروسته استاد رحیم بخش دا شعر په کلاسیک ډول ویلی دی، د دې مکتب زده کوونکو د افغاني اصیل هنر لپاره سترې ویاړنې ترلاسه کړې دي. په ځانگړي ډول هندوستان د سترو استادانو لخوا استاد محمد حسین سرآهنگ د موسیقۍ د بابا لقب، د موسیقۍ د سرتاج لقب گټلی دی.

● **د موزیک لېسه:** د لومړي ځل لپاره په افغانستان کې د موسیقۍ رسمي لېسه ده چې د پوهنې وزارت په چوکاټ کې په ۱۳۵۳ هـ ش کال کې د سردار محمد داود خان د حکومت په دوران کې تاسیس شوه. په دې لېسه کې سربېره په عالي موسیقۍ نور مضمونونه، لکه: ساینس، اجتماعیات، ادبیات هم تدریس کېږي. د موسیقۍ په برخه کې نامتو استادان، لکه: استاذ فقیر محمد ننگیالی، استاد اسماعیل عظیمي او استاد سلیم سرمست موسیقۍ په علمي توگه تدریس کوله. د دې لېسې زده کوونکو په ډلییزو ترانو کې چې د ملي ټلويزيون څخه به ښودل کیدې، گډون درلود. په دې لېسه کې کلاسیکه موسیقۍ هم تدریس کېده.

تمرین:

- ۱- پوهیږئ چې په راډیو ټلويزيون کې کوم هنرمندان مرسته کوي؟
- ۲- د هغو کسانو ترمنځ چې د خپلې علاقې له مخې هنر سرته رسوي او هغه کسان چې له هنري ښوونځي څخه فارغ شوي وي کوم توپرونه لري؟
- ۳- هغه څوک چې له هنري ښوونځيو څخه فارغېږي، کوم کارونه سرته رسوي؟

له شعر خخه انځور گري

د يوې کيسې يا د يوه بڼکلي شعر له اورېدو وروسته خه احساس درته پيدا کېږي او کوم تصويرونه مو په ذهن کې درگرځي؟

کله چې د غرو او د هغو د لمنو، گلانو، دښتو، وگړو، وطن او ... په هکله يو شعر اورو، داسې احساس کوو چې په هغه فضا کې عملاً شتون لرو يا د دې وگړو او شيانو سره اړيکه لرو. دا خيالونه کولی شو چې د انځورونو په بڼه يې بيان کړو. په دې ترتيب سره هر وگړی کولای شي چې د خطونو، شکلونو او رنگونو په ژبه خپل احساس نوروته بيان کړي. هغه تصويرونه چې د يوه شعر له لوستلو خخه ستاسې په ذهن کې درگرځي، په خپله خوښه رسامي کړئ. وروسته هغه رنگونه چې د شعر له فضا سره همغږي کوي، په هغه يې رنگه کړئ، خپل کارته په غور سره وگورئ او فکر وکړئ چې نور کوم کوم شيان پرې اضافه کړئ چې د شعر له فضا سره زياته همغږي پيدا کړي او هرڅه مو چې د شعر په هکله په فکر کې گرځي، پرې زيات يې کړئ ترڅو ستاسې تصوير شعر ته ورنژدې شي.

(۱ - تصوير) له شعر څخه نقاشي د (فرشتي اثر)

تمرین:

یوشعر چې تاسې ته په زړه پورې وي، انتخاب کړئ او بیا له خپل ښوونکي سره مشوره وکړئ، یو تصویر انځور کړئ چې د شعر مفهوم د شکلونو او رنگونو په بڼه بیان کړي.

له کمپیوټر سره بلدتیا

تراوسه مو په کمپیوټر کار کړی دی؟

کمپیوټر هغه دستگاه ده چې د برېښنا پواسطه کارکوي چې مختلف امکانات لري، لکه: د متنونو لیکل، انځورګري، ډیزاینونه او د نقاشۍ بېلې بېلې موضوع ګانې په دې دستگاه باندې په ساده ګۍ او ډېره چټکتیا سره سرته رسېږي. دا دستگاه له دوو برخو څخه SOFTWARE او HARDWARE جوړه شوی ده. د کمپیوټر HARDWARE مختلفې برخې لري، چې یوه له بلې سره نښتي یا وصل شوي دي، لکه: کیس (CASE)، مانیتور (MONITOR)، یا هغه صفحه چې د ټلوېزیون صفحه ته ورته ده، د کیبورډ صفحه (KEYBOARD) چې د ټایپ صفحه ته ورته ده د (لیکلو او د مختلفو عملیاتو لپاره استعمالېږي) او موس (MOUSE) چې د یوې وړې دستگاه په مخ (پد) PAD د کیبورډ ترڅنګ قرار لري. د هغې د تینو په کې کارولو سره کولی شو چې د مانیتور په صفحه هره علامه فعاله کړو. د CURSOR چې د مانیتور پرمخ حرکت کوي، له موس (MOUSE) سره اړیکه لري او موس ته د حرکت ورکولو په نتیجه کې کولی شو چې د ځای ښود علامې COURSER ته تغیر ورکړو او د فعالیت سرته رسولو ځای، لکه: (د خط ایستل) په نښه یا مشخص کړو. د موس د تینو کېکارول د کلیک CLICK په نوم یادېږي. په معمولي ډول د موس له کینې خوا او ښي خوا تڼی د (کین کلیک او ښي کلیک) په نومونو یادېږي.

د ځینې نورو فعالیتونو سرته رسولو لپاره لازمه ده چې تڼی دوه واړه کلیک شي چې ډبل کلیک ورته وایي.

(SOFTWARE) په کمپیوټر کې مختلف پروګرامونه شته چې په دستگاه کې وجود لري او په هره یوه یې کولی شو ځانګړي کارونه سرته ورسوو، لکه: (PAINT) پروګرام چې د رسامۍ او نقاشۍ لپاره کارول کېږي چې د وینډوز (WINDOWS) یا د کمپیوټر اصلي پروګرام سره مل دی. کله چې په کمپیوټر

پورته (۱ - تصویر) د کمپیوټر مختلفې برخې

کار کوو، نو لومړې باید هغه روښانه کړو، د کمپیوټر روښانه کېدل د کیس پرمخ تڼۍ او د ماینټور پرمخ تڼۍ باندې سرته رسېږي. کله چې کمپیوټر روښانه کوي، نو وینډوز په اتوماتیک ډول شروع کېږي او د (WELCOME) صفحه څرگندېږي.

وروسته (DESKTOP) څرگندېږي چې دا هغه ځای دی چې کولی شو په بېلو بېلو پروگرامونو باندې کار وکړو. یو شمېر ایکونونه (ICON) د ډیسک ټاپ په مخ لیدل کېږي. دا په هغه پروگرامونو پورې اړه لري چې په کمپیوټر کې نصب شوي دي او په هر یوه یې چې کلیک کړئ فعالېږي. په دې سربېره دا ایکونونه د ستارټ (START) په تڼۍ پیل کولی شو. د ستارټ د تڼۍ په کلیک کولو سره د پروگرامونو جدول خلاصېږي او د ځای ښود (CURSOR) علامه په هر یوه باندې باید وساتي، نو یو بل پروگرام خلاصېږي. هر پروگرام مو چې خوښ وي کولی شئ د هغې فضا ته ننوځئ په هغې کې یوه کړکۍ خلاصېږي چې ځانگړي امکانات لري. د کار تر تمامېدو وروسته پروگرام باید بند کړئ. د کمپیوټر د گل کولو لپاره ضروري ده چې له وینډوز څخه خارج شئ. ددې کار لپاره باید د ستارټ مینو ته ننوځئ چې په لاندینۍ برخه کې یې (TURN OFF COMPUTER) لیکل شوې ده هغه کلیک کړئ. یوه وره کړکۍ خلاصېږي د هغې په منځ کې د (TURN OFF COMPUTER) تڼۍ ده، هغه کلیک کړئ چې وینډوز XP بند او کمپیوټر گل شي.

(۲ - تصویر) د کیبورډ صفحه

تمرین:

په ټلوېزیون کې د کمپیوټر د زده کړې پروگرام ته وگورئ او د هغه په هکله سره وغږېږئ.

د یوې ساده میناتورۍ کاپي کول کولی شئ چې د ترس له کاغذ پرته یوه کاپي جوړه کړئ؟

په اتم ټولګي کې له میناتورۍ سره بلد شوي یاست، څه ډول کولی شئ چې له یوه ساده میناتور څخه کاپي جوړه کړئ او د خپلې خوښې میناتور وټاکئ. په غور سره د میناتور تصویر، خطونو، ډیزاینونو او رنگونو ته وګورئ. تر اوسه مو د یوې طرحې او مختلفو ډیزاینونو د کاپي کولو لپاره له ترس کاغذ څخه ګټه اخیستې ده؟

اوس هڅه وکړئ چې له ترس کاغذ پرته، لومړی هر شکل ته په ځیر وګورئ او وروسته هغه څه چې وینی په ډېر زغم سره کاپي کړئ. یوه ټوټه کاغذ د میناتور د کاغذ په اندازه راواخلئ او لومړی د شکل لویه برخه په هغه څه چې ستاسې په نظر لوی ښکاري د اصلي طرحې په شان انځور کړئ او وروسته یې د کوچنیو شکلونو په انځورولو پیل وکړئ او هڅه وکړئ چې د اصلي طرحې په شان یې وکارئ او خپل انځور تکمیل کړئ.

جوړه شوې طرحه په شکاشټیپ د مېز په مخ او یا د رسامۍ د تختې په مخ وښلئ. بیا نو رنگونه د اصلي طرحې د رنگونو په شان ترکیب کړئ او همپشه په یاد ولرئ کله چې رنگونه کاروئ، ترڅو پورې چې یو رنگ وچ

شوی نه وي بل رنگ پر هغې باندې مه کاروئ، ترڅو وکولی شئ چې درسم جزئیات په ښه شان پکې ځای پر ځای کړئ. د کار له خلاصېدو وروسته کاغذ د مېز له سر او یا د رسامۍ له تختې څخه جلا کړئ او په یوه ښیښه یې چوکاټ کې یې وساتئ؛ له روښانه څخه د تیاره کېدو په لور یې کاپي کړئ.

(۲- تصویر) طرحه په ترس کاغذ کاپي شوې ده.

(۱- تصویر) دا میناتور د کمال الدین بهزاد اثر دی.

(۴ - تصویر) د تصویر رنگه شوې برخې

(۳ - تصویر) طرحه بل کاغذ ته کاپي شوې ده.

تمرین

له یو ساده میناتور څخه یې کاپي کړئ.

د بېلو بېلو گل گنډنو سره بدتيا

پوهېږئ چې په ټوټه باندي گلدوزي څومره لرغونتيا لري؟

(تصوير ۱)

د صفويانو په دوره کې افغاني او ايراني گل گنډنو ځانگړې ظرافت درلود چې نړيوال شهرت يې تر لاسه کړې و. د کندهار او هرات گل گنډنې امکان لري د هغې دورې محصول وي. په نننۍ نړۍ کې گل گنډنه د هنري ځانگړيوه دوديزه برخه ده چې په زياترو سيمو کې يې ارزښت د پاملرنې وړ دی. گل گنډنه هغه هنر دی چې په افغانانو کې له ډېرو پخوانيو زمانو څخه رواج لري چې په ځانگړې بڼکلا او ظرافت ترسره کېږي.

گل گنډنې څخه د کاليو د بڼکلا، پردو، ميز پوښونو، جاي نمازونو، څادرانو، خولۍ گانو او د آسونو او اوبسانو د بڼکلا لپاره گټه اخيستل کېږي. د گل گنډنې طريقې په درو برخو وېشل کېږي. په

او له طریقه کې ټوله د رخت ټوټه په رنگارنگ نقشونو پوښل کېږي. لومړیو تصویرونو ته پاملرنه وکړئ. په دویمه طریقه کې د رخت د ټوټې یوه برخه گنډل کېږي چې د گل گنډنې او د رخت د ځمکې د ښکلا اړیکه په رنگ او ډیزاین کې منځ ته راوړي. دویم تصویر ته وگورئ. دریمه طریقه د دې هنر پر مختللي نمونه ده چې بېل بېل ډولونه لري، لکه: په ((گراف کې گنډنه)) چې یوه اندازه تار د باندې را وباسي او په ظریفو بخیو یې گنډي او د هغې په شاوخوا باندې گل گنډنه کوي چې یو نوی ډیزاین منځ ته راشي. د گراف گنډنې نمونې په دریم تصویر کې وگورئ.

د گل گنډنو لپاره د مختلفو ټوکړانو، د ورېښمو او سنډو له تارونو څخه گټه اخیستل کېږي. که چېرې ښکلي او تازه وي د طلايي رنگه او تقریبي رنگه ورېښمو او سنډو څخه دې استفاده وشي چې په نتیجه کې به یو ارزښتناک اثر په لاس راشي. په څلورم او پنځم شکل کې د طلايي ورېښمو او تقریبي سنډو دوو نمونو ته پاملرنه وکړئ.

۲- تصویر) په سنډو گراف گنډنه

ډېر مهم ټکي په گل کنډنه کې د هغې کیفیت، طرح، ډیزاین او رنگونه دي چې په ډېر ظرافت سره باید سرته ورسېږي او ډیزاینونه یې په دوو ډلو وېشل کېږي، لومړی د گلانو، وښو، حیواناتو او انسانانو انځورونه تر سترگو کېږي (۶ تصویر کې وگورئ). په دویمه ډله کې هندسي شکلونه تر سترگو کېږي. سربېره

۳) تصویر) په مخمل نقره کنډنه

۴- تصویر) په تافه باندي په طلايي رنگ سکوی

د ناوې شال په ۱۲ پېړۍ کې

پردي کله کله د طرحو په منځ کې ليکنې هم گڼل کېږي. (۷ تصوير ته په څير وگورئ) دا د سکوی يوه په زړه پورې نمونه ده چې په نننيو وختونوکې د مسلمانانو ترمنځ فولکلوريک دود دی. دا نمونه د قرآن کریم يو آيات دی چې د معظمې کعبې په پرده په طلايي رنگه په ورېښمو او سنډو په تور بخمل په برجسته توگه گڼل شوې ده.

۸ - دکعبې شريفې د پردې پرمخ کڼل شوی د قرانکریم آيات

۷ - په هندسي شکلونو بلوخي ډيزاين

تمرین:

د گل گڼلنو يوه نمونه پيدا کړئ او د هغه د رنگ، ډيزاين او د گڼللو طريقه سره پرتله کړئ.

د یوه ساده سکوی (گل گنده) جوړول تر اوسه مو د گل گندنې خو نمونې جوړې کړي دي؟

د رخت د مختلفو ټوټو د بنکلا لپاره له گل گنډنو څخه استفاده وکړئ. گل گنډل په بېلو بېلو طریقو سرته رسېږي. تاسې کولی شئ چې د یوې ټوټې رخت د بنکلا لپاره د سکوی یوه طریقه انتخاب کړئ. د طرحې د نقلولو طریقه هم خورا زیاتې دي. ماهر گل گنډونکی د طرحې له انتقال پرته د رخت پر ټوټه باندې بېل بېل ډیزاینونه سکوی کولی شي او هغه

(۱- تصویر) په رخت باندې گل گنډنه جوړ شوي ده

(۱- تصویر) په رخت باندې گل گنډنه جوړ شوي ده

(۳- تصویر) د طرحې د مختلفو برخو ډکېدل

(۴- تصویر) تیار شوی گل گنډ

خوک چې ډېر مهارت نلري، هغوی د کاربن پیپر یا د طرحې د خطونو په سوري کولو باندې د خاورو یا د سکرو میډه گي اچوي، ترڅو د رخت پرمخ یې نښې پاتې شي. د گل گنډلو د سرته رسولو لپاره، د رخت ټاکل شوې طرحه، رنگه سنډو یا ورېښم او د رخت د کلک نیولو لپاره یوه کارگاه تیاره کړئ.

لومړی طرحه د کاربن پیپر او یا د طرحې د سوري کېدو له لارې رخت ته ورنقل کړئ. بیا طرحه په چپه گنډنه ډکه کړئ چې ډیزاین منظم شي. د دې لپاره چې طرحه مو ښکلې شي د سرو سنډو او یا د ورېښمو په واسطه د هغې د منځنۍ برخې د ډکېدو هڅه وکړئ. په دې ډول طرحه له رنگ څخه ډکه او ښکلې کېږي. په ډکېدو کې یې کوښښ وکړئ چې ستنې په منظم ډول د یوې او بلې په څنګ ولگېږي او د کار هیڅ ځای خالي پاتې نه شي او د طرحې سطحه په رنگه سنډو یا ورېښمو وپوښل شي.

د کار په پای کې لازمه ده چې د رخت څلورخواوې قات او وېې گنډئ چې د وخت په تېرېدو یې تارونه راونه وزی. جوړ شوی گل گنډ کولی شی په چوکاټ کې وساتئ او یا هغه د بالښت، دستکول، کالیو او ... لپاره وکاروئ. او هم کولی شی په دې کار، بالښت، روجایي، د میز پوښ، د کمیس ټټر، د لستونو خولې، لمن او داسې نوروته ښکلا ور وښخېئ.

تمرین:

یوه طرحه انتخاب کړئ او په هغې کې گل گنډنه وکړئ.

د افغاني هنرمندانو پېژندنه

د معاصرو افغاني هنرمندانو د آثارو نمونې مو ليدلې دي؟

استاد کریم شاه خان:

کریم شاه خان په ۱۲۹۸ هـ ش کال کې د کابل په ښار کې د خپل ژوندانه لومړنۍ ورځې پیل کړې. استاد خپلې زده کړې په اعدادیه کې سرته رسولې او د رسامۍ هنر یې د صنایعو په ښوونځي کې زده کړ. استاد کریم شاه خان له ښوونځي څخه تر خلاصېدو وروسته د ښوونکي مقدسه دنده ترلاسه کړه چې څلویښت کاله یې په پوره ایماندارۍ او اخلاص دغه دنده ترسره کړه او د رسامۍ د هنر د تدریس له لارې یې ډېر زده کوونکي وروزل. استاد د ډېرو عالي اخلاقو او ډېر ښه هنر خاوند و.

دده هنري کارونه د ریالیزم (واقعیت پالنې) په سبک برابر وو چې پر طبیعي منظرو سربېره د څارویو او الوتونکو په سکیچ کولو کې یې ځانگړی استعداد او لیاقت درلود. استاد یو کتاب چې د وحشي او اهلي حیواناتو او الوتونکو انځورونه و، تألیف کړ چې په ۱۳۳۲ تر ۱۳۳۳ هـ ش کلونو کې د صنایعو د ښوونځي لخوا طرح او ډیزاین شو او د پوهنې وزارت لخوا چاپ شو. استاد د شپيتمې کاليزي په اخير کې په کابل کې له دې فاني نړۍ څخه سترگې پټې کړې.

استاد شبنم:

استاد غلام محی الدین شبنم د عبدالرحمن زوی په ۱۳۱۴ هـ ش کال کې د غزني په مرکز کې وزېږید. د ابتدایي او ثانوي زده کړو له ترسره کولو وروسته یې خپل لیسانس د فلپین له هېواد څخه لاس ته راوړ او بېرته وطن ته راستون شو. استاد شبنم د لومړي ځل لپاره د کابل په دارالمعلمین کې د هنر د ښوونکي په حیث مقرر شو. د خدمت په ۳۹ کلنه دوره کې د خپلو شاگردانو او کاري انډیوالانو لپاره زړه سوانده اوښه ښوونکی و. د خدمت په دوره کې یې د پام وړ ویاړنې، لکه: نښانونه، مډالونه، تقدیر نامې ترلاسه کړې دي. استاد شبنم په ابتکاري هنر کې د افغانستان د هنر یو غښتلی او وتلی شخصیت و چې ډېر آثار لري. سربېره پر هنري کارونو د هنر په هکله تالیفات هم لري.

لکه «د ځوانانو لپاره د نقاشۍ د تدریس لارښود» چې په ۱۳۸۰ هـ ش کال کې چاپ شوی دی او بل کتاب یې «نقاشان معاصر افغانستان» دی چې په ۱۳۸۱ هـ ش کال کې چاپ شوی دی.

تمرین:

د خپل چاپېریال له الوتونکو څخه یو سکېچ کړئ.

د قرآني آیتونو را بر سیره او برجسته کول

تر اوسه مو ډبرينې او خټينې لرغونې لوحې ليدلي دي؟

دا لوحې مو په کوم حای کې ليدلي دي؟

زموږ په گران هېواد کې ډبرينې لوحې په ښکلو ډيزاينونو او يا په اسلامي خطونو ښکلي شوي دي. پخوانی ودانی په ښکلو ډيزاينونو په ځانگړي ډول جوماتونه ښکلي شوي دي. اسلامي خطونو څخه په گټه اخيستنې، په ودانيو باندې د قرآني آياتونو ليکنې د ښکلا، تبرک او د لوی خدای ﷻ د ذکر لپاره دي. تاسې هم کولی شئ چې د نامتو خطاطانو ليکنې پيدا کړئ او د هغو له مخې يوه ښکلې خټينه لوحه د خپل کور د ښکلا لپاره جوړه کړئ. لومړی د ښکلي خط يوه نمونه پيدا کړئ. د قرآنکريم د آياتونو د جوړولو په وخت کې بايد اودس وکړئ. د خطونو څنډې په ډېر غور په بياتي غوڅې

(۲ تصوير) طرحه د خټې صفحه ته نقل شويده.

(۱ تصوير) خټه او صفحه جوړه ده

کړئ او هڅه وکړئ چې د لیکنې ځای په منظم ډول قطع او د لیکنې ځای خالي شي. تیاره شوې طرحه د خټینې لوحې په سر چې ۲ سانتي متره قطر ولري، کېږدئ او کاغذي طرحه د سنجاق په واسطه په خټه کې کلکه کړئ. د لیکنې ځایونه په یوه شي چې نوکه یې ډېره ظریفه وي، په ډېر غور او دقت ژور کړئ، بیا کلک شوی کاغذ د لوحې له مخې پورته کړئ، وروسته له هغې د یوه سانتي متر په اندازه اضافي خټه ترې وباسئ چې لیکنه را بر سیره شي. بیا د لیکنې ځنلې بنویي یا صافې کړئ او پرېږدئ چې د خټو لوحه وچه شي. که خوښه مو شوه، نو تر وچېدو وروسته کولی شئ هغه رنگه کړئ او پر هغې باندې ورنس ووهئ چې ځلانده شي.

(۴ تصویر) جوړه شوې صفحه هواره او بنویه کړئ.

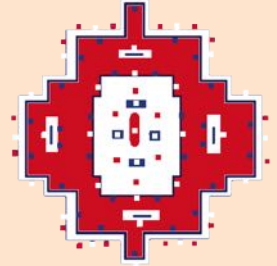
(۳ تصویر) اضافي خټه له صفحې وباسئ.

تمرین:

د اسلامي خطونو یوه ساده او ښکلې نمونه په برجسته توګه جوړه کړئ او هغه په رنگونو ښکلې کړئ.

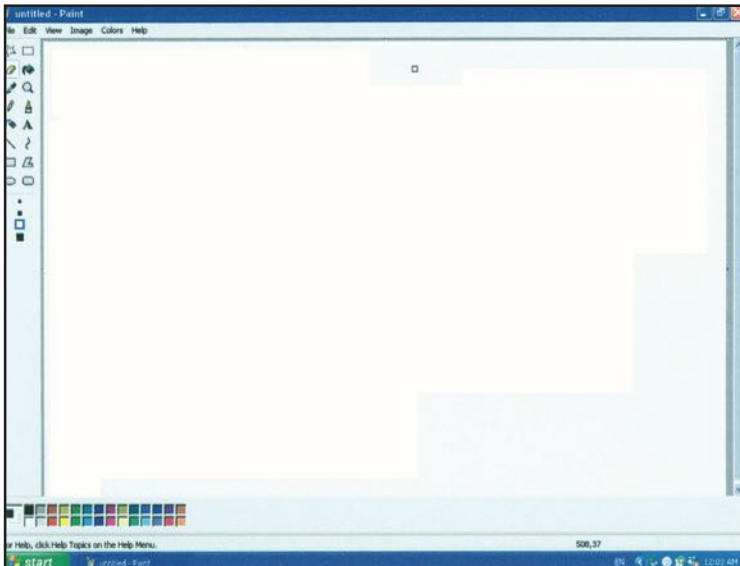
په نقاشی کې له (PAINT) پروگرام څخه گټه اخیستنه

تاسي کولی شئ چې په کمپیوټر نقاشي وکړئ؟

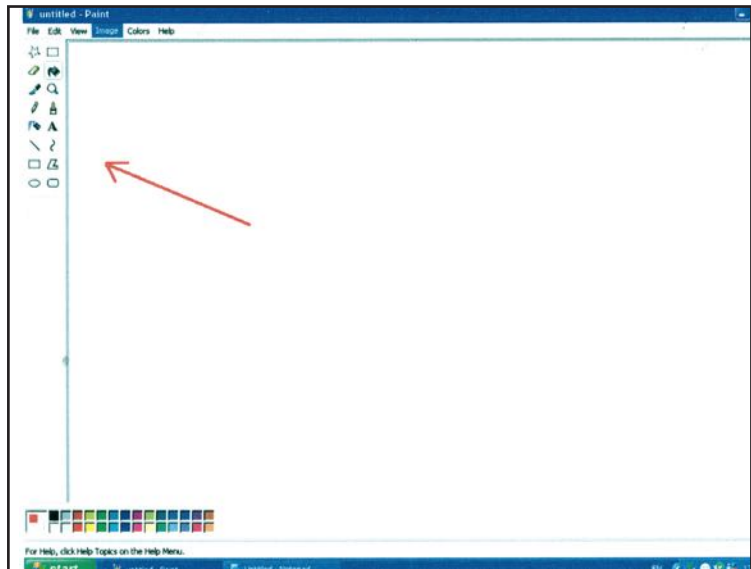
د (PAINT) له پروگرام څخه د استفادې لپاره لومړی کمپیوټر روښانه
کړئ.

کله چې د مانیټور (DESKTOP) پرمخ اصلي صفحه څرگنده شي د
ستارټ (START) د تڼۍ په کلیک کولو سره چې د صفحې په لاندېښی

(PAINT) صفحه په مانیټور کې.

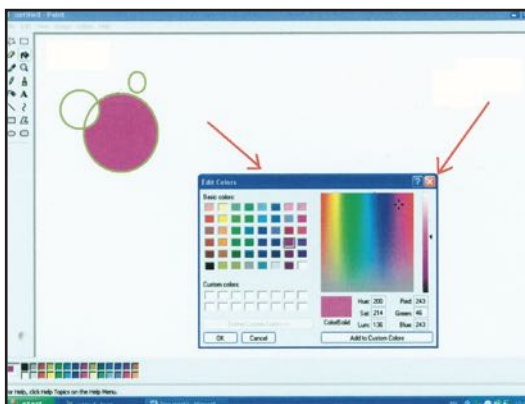
برخه کې کین لوري ته ده، (PROGRAMS) لیکنې ته یوسی، یوه نوی مینو خلاصېږي. په دې مینو کې (ACCESSORIES) پیدا کړئ او د ځای بنود نښه هغې ته ورولی. په ترتیب یوه بله نوی مینو خلاصېږي چې په هغې کې د (PAINT) پروگرام وجود لري او په هغه باندې باید کلیک شي چې د (PAINT) پروگرام ته ور داخل شی. د (PAINT) کړکۍ په یوه لویه سپینه او رنگه صفحه کې په اصلي برخه کې شامله ده. کولی شی چې پر هغې باندې انځورگري او نقاشي وکړئ. د دې صفحه په چپ پورتنی طرف کې د انځورگري لوبڼي او وسیلې لیدل کېږي، لکه: پنسل، پنسل پاک، برس، رنگ او ... چې هر یو یې په کلیک کولو سره فعاله کېږي او بیا د برس په حرکت خطونه مشخص کړئ. د پنسل، برس یا د رنگ په علامو باندې کلیک وکړئ او د موس په حرکت د خپلې خوښې خطونه او شکلونه انځور کړئ. وروسته بله علامه فعاله کړئ په هغې باندې په کلیک کولو نوي شکلونه د هغې پرمخ وکارئ. دې کار ته ادامه ورکړئ چې له ټولو وسیلو سره بلد شی. د صفحه په لاندینی برخه چې

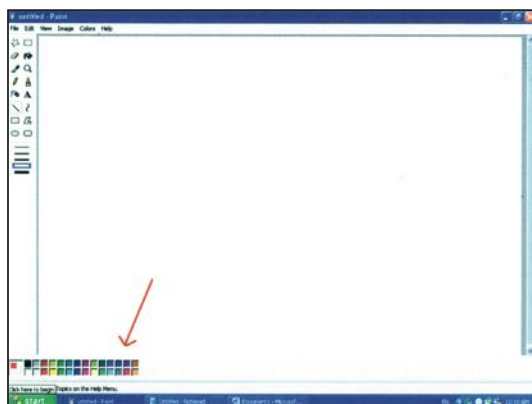
(تصویر ۲)

خواته د رنگ پلېټ وجود لري چې د تور او سپين په گډون ۲۶ رنگونه دي. د دې رنگونو د هريوه په کليک کولو کولی شئ د خپلې خوښې رنگ فعال کړئ ترڅو رنگه خطونه او شکلونه رسم کړئ. د رنگ سطل چې د عمودي مینو د پورتنۍ برخې په چپ طرف کې شتون لري د صفحې په لاندې پلېټ د هر رنگ په کليک کولو سره کولی شئ بېلي بېلي سطحې رنگه کړئ.

د صفحې پورتنۍ چې خوا لیکنوته څیر شي د (IMAGE) ټنې کليک کړئ چې کوچنۍ مینو خلاصه شي، په دې مینو کې (CLEAR IMAGE) کليک کړئ چې صفحہ بیا سپینه شي، اوس درنگ له سطل څخه د خپلې خوښې په رنگ اصلي صفحہ رنگه کړئ. وروسته په وسیلو او نورو رنگونو رسامې او نقاشي وکړئ. که چېرې د پلېټ په هر یو رنگ کليک وکړئ، یوه وړوکې کرکۍ خلاصیږي چې هغه ډېر زیات رنگونه ستاسې په واک کې درکوي. تاسې کولی شئ چې د دې جدول هریو رنگ چې ټاکئ د OK د ټنې په کليک کولو هغه رنگ فعال کړئ. بیا کېدلی شي چې رسامې او رنگ امیزې پرې وکړئ. که غواړئ چې له نورو بېلو بېلو رنگونو څخه گټه واخلي، نو د (DEFINE CUSTOM COLORS) ټنې کليک کړئ، ترڅو د بېلو بېلو رنگونو جدول ستاسې په واک کې درکړي. د هرې برخې

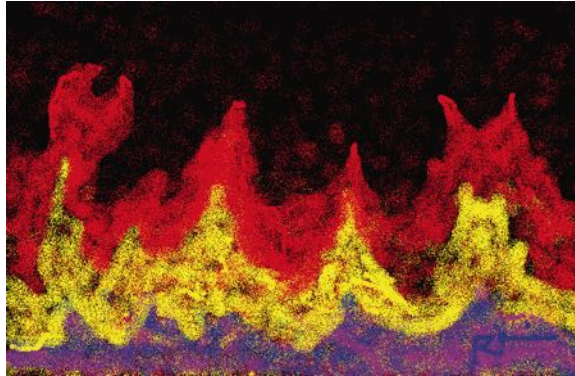

(تصویر ۴)

(تصویر ۳)

په كليڪ كولو د جدول بېلو بېلو رنگونو درجې يعنې تياره او روښانه رنگونه د يوې نرۍ فيتې پر مخ د جدول ښۍ خواته ليدلى شى او په هريوه يې چې كليڪ كړئ او بيا د (OK) تنې كليڪ كړئ ستاسي د خوښې رنگ فعالېږي. د نوي رنگ تر انتخابولو وروسته (ADD TO CUSTOM COLOR) كليڪ كړئ، دا نوي رنگ په رنگه پلېټ كې په اصلي صفحه وړ زياتېږي. دې پروگرام سره په بلدېدو سره كولى شى چې بېل بېل تصويرونه نقاشي كړئ او خپل ذهني خيالونه، ابتكاري طرحې، هندسي طرحې او آزاد شكلونه له خپلې خوښې سره سم انځور كړئ.

(تصوير ۶)

تمرین:

د (PAINT) پروگرام په مرسته د خپلې خوښې موضوع انځور كړئ.

د افغانستان له ملي موزيمونو سره بلدتيا

د کندهار موزيم:

د کندهار د موزيم لرغوني لوبښي او آثار تر ۱۳۳۴ هـ ش کال د ښاروالۍ د وسايلو سره يوځای ساتل کېدل. په همدې کال کې د کندهار د نایب الحکومه عبدالغني خان په امر او لارښوونه د ښاروالۍ دفترونه او د موزيم ماموریت سره جلا شول. د موزيم لپاره يوه خونه و ټاکل شوه چې لرغوني آثار د نندارې لپاره په کې په منظم ډول کېښودل شول. په ۱۳۳۹ هـ ش کال کې د پوهنې وزارت د اقدام له مخې موزيم له ښاروالۍ څخه جلا له ۷۰۰ آثرو سره د پوهنې په مدیریت پورې وتړل شو. د دې موزيم ځينې آثار د دولتي ادارو لخوا اهدا شوي وو او ځينې نور يې له بازار څخه رانيول شوي وو.

د غزني موزيم:

د لرغونو آثرو د زياتېدو په وجه چې په يوه خونه کې ساتل کېدل، د غزني موزيم تاسيس شو د دې موزيم آثار ځينې په ناڅاپي ډول لاس ته راغلي دي، لکه: د بېلو بېلو زمانو لرغوني سکې، خطي نسخې او هغه د ډبرو د لوبښو ټوټې چې د سلطان محمود غزنوي د مقبرې په ودانۍ کې ساتل کېدې. د ايتالوي لرغون پېژندونکو د کيندلو په نتيجه کې چې د غزني په مختلفو سيمو کې يې وکړې، ډېر لرغوني آثار لاسته راغلل چې ځينې يې له اسلام څخه مخکې او ځينې نور يې په اسلامي دورو پورې تړاو درلود، نو ځکه پس له هغې د غزني موزيم زيات ارزښت پيدا کړ. د غزني د موزيم آثار دوه ډوله دي. يو ډول هغه آثار دي چې تر کيندنو پرته لاس ته راغلي دي، په عمومي ډول د غزني له بازار څخه اخیستل شوي دي، لکه:

قلمي نسخې، ډبرې، لوحې او فلزې آثار چې د غزني له ښار څخه دباندې له اطرافو څخه لاس ته راغلي دي او د غزنويانو په دورو پورې اړه لري چې په هغو کې دوې لويې کټوې چې په هغې باندې د مات شوي صليب او په کوفي خط د ليکنو علامې موجودې دي، د زمريانو مجسمې چې په ښوونو د اوبو د فوارو او يا شيندلو استفاده ترې کېده. د مرمرو ډبرې چې په هغې باندې د حيواناتو څېرې په خيالي بڼه کيندل شوې وې، سکې، سفالې لوبښي، د ښکلا ټوټې چې په غالب گمان يا له خټې او ځينې يې له محلي گچ څخه دي. د دې آثرو په ډله کې شامل دي. د غزني د موزيم ارزښت په دوو اصولونو کې نغښتی دی. لومړی دا چې موزيم د غزنويانو د دوران د هنري سبک ښکارندويي کوي او دويم دا چې د غزني د موزيم ځينې آثار له اسلام څخه په مخکې دورو پورې تړاو لري.